

Türkiye’de Kadın / Kadın Mühendis Olmak

Ümit Uzunhasanoğlu

TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası 24-25. Dönem Yönetim Kurulu Üyesi

... İşte tam da bu noktada, değişim için kadınlara düşen pay ise cesur olmak, yılmamak, kendine inanmak, kendini gerçekleştirebilmek için daha çok bilgiyle donanmak ve kendini ifade edebilmek olmalıdır...

“Mühendislikte, Kadın/Kadın Sorunları” üzerine bir yazı yazma ihtiyacı duyulması bile, Kadın Mühendislerin yaşadığı sorunların varlığını tanımlar. Oysa Kadın Mühendis ve Mimarların, Mühendislik ve Mimarlık alanında çalışmak ile ilgili bir sorunları yoktur. Asıl sorun, bu ülkenin Kadın Mühendis ve Mimarların yetkinliklerini kabullenmekle ilgilidir. Kadın meslektaşlarımızın etkinlik ve yetkinliklerini kanıtlamak zorunda olduğu teknik alanlar, aslında az gelişmişlik düzeyimizin en görünür yanıdır. Bizim gibi yönetilen ülkelerde, “Çalışan Kadın Olmak” bir yana “Yaşayan Kadın Kalmak” bile çok zorlu bir mücadele gerektirmektedir.

Oysa Türkiye’de kadınlar, 1930 yılında belediye seçimlerinde seçme ve seçilme hakkı elde ederken, muhtarlık seçimlerinde ilk kez 1933 yılında yer bulmuştur. Türkiye’de kadınlara millet vekili seçme ve seçilme hakkının ilk verildiği tarih ise 1934’tür. Türkiye’de kadına tanınan bu haklarda uzun yıllar sonra yeniden geri dönüş-

ler olmuş, 80’li yılların ortalarına doğru artık taleplerini sokağa da taşıyan kadınlar çeşitli ortak alanlarda örgütlenmişlerdir. 90’lı yıllardan itibaren ise 8 Mart’lar daha geniş katılımlarla kutlanmayla başlanmıştır.

Ancak bu değişim yeterli değildir; sadece ülkemizde değil tüm dünyada, yeterli oranda yönetici pozisyonunda kadın yoktur. Kadın ve erkek aynı eğitim-öğretim seviyelerinden beraber geçmelerine rağmen iş yaşamlarında fırsat eşitliği asla uygulanmamaktadır. Tarihsel olarak bakıldığında, kadın ve erkeğin birbirleri karşısındaki statüsü çeşitli inanışlar ve ekonomik koşullara göre şekillense de son yüzyılda “birey olabilme” anlayışı, kadınların ortak sorunlarında örgütlenmelerini ortaya çıkarmıştır. Kadınlara biçilen ikincil roller kadınların birleşmesi ve kadın örgütlenmeleri sayesinde yavaş yavaş değişmeye başlamıştır.

Erkek egemen zihniyetin tüm engellemelerine rağmen şirket yönetimlerinde, devlet ka-

• Ümit Uzunhasanoğlu

demelerinde ve siyasette (arzu edilen oranda olmasa da) kadın sayısı artmaktadır. Tüm bu alanların yanı sıra geçmişte erkek meslek alanı olarak algılanan mühendislik dallarında ve mimarlıkta da kadın oranı artmaya devam etmektedir. Bu anlamda farklı disiplinlerin bir arada çalışmasını gerektiren maden sektöründe de araştırmacılıktan başlayıp, üretimin son aşamasına kadar kadınları ve kadın meslektaşlarımızın başarılarını duymaktayız.

Toplumda, aile içinde kadına, birçok sorumluluğun yüklenmesi sadece yerbilimlerinde değil diğer meslek alanlarında da kadını sınırlandırmaktadır. Ancak aile içinde kadına ve erkeğe ilişkin rollerin değişmesi erkek ve kadının aile içindeki işbölümünün değiştirmiştir. Teknolojideki gelişmelerle birlikte ev ve işyerinde teknolojik aletlerin kullanılması da kadının sorumluluklarını yerine getirmesini kolaylaştırmıştır. Ayrıca ailenin ihtiyaçlarının karşılayabilmesi için gerekli lokantalar, temizlik şirketleri, kreşler, çamaşırhaneler gibi işletmeler kadının iş yaşamında daha görünür hale gelmesinde etkili olmuştur. Bütün bunlar kadının kendi gelişimine dair zaman ayırmasına olanak tanımaktadır. Özel-

likle madencilik alanında, daha çok araç gerecin kullanılması, yüksek teknolojinin yer alması, kadınların bu alanda kendini geliştirmesine imkan tanımaktadır. Teknolojik ekipman ve aletler fiziksel güç gerektiren işlerin yapılmasındaki farklılığı ve zorluğu ortadan kaldırmıştır; ancak kültürel bakış açılarının, önyargıların, alışkanlıkların madencilik sektöründe tam anlamıyla değişmesi için zaman gerektirmektedir. İşte tam da bu noktada, değişim için kadınlara düşen pay ise cesur olmak, yılmamak, kendine inanmak, kendini gerçekleştirebilmek için daha çok bilgiyle donanmak ve kendini ifade edebilmek olmalıdır.

-Mezun olduktan sonra da Anıtkabir'in inşasında 10 yıl baş kontrol mühendisi olarak çalışan, Anadolu'da köprü inşa eden ilk kadın mühendisimiz, Sabiha Rifat (Gürayman),

-İlk kadın mimarlarımız, dönemin birçok önemli yapısına da hem birlikte hem ayrı ayrı imza atan Leman Cevat Tomsu ve Münevver Belen,

-İlk kadın maden mühendislerimiz, Suna Atak ve Işık Akman,

Anıtkabir'e ilk kadın mühendisin fotoğrafı

Sabiha Gürayman (sol-
da ortada) 67 yıl önce
inşasında çalıştığı
Anıtkabir'de fotoğra-
fıyla yerini bulacak.

GENELKURMAY Başkanlığı ilk Türk kadın inşaat mühendisi ve Anıtkabir'in de yapımında çalışan Sabiha Gürayman'ın fotoğrafının asılması talebini kabul etti. Eskişehir'de emekli öğretim elemanı Günseli Naymansoy'un ilk Türk kadın inşaat mühendisi ve

Anıtkabir'in kontrol mühendisi Sabiha Gürayman'ın bir fotoğrafının Anıtkabir'e konulması talebiyle başvurduğu Genelkurmay Başkanlığı'nın talebi olumlu bulduğu ve Anıtkabir'deki Hürriyet Kulesi'nde sergilenmesine karar verildiği bildirildi.

İlk Türk Kadın İnşaat Mühendisi Sabiha Gürayman

-Özellikle Kuzey Anadolu Fay Hattının Marmara Denizi'nde devam ettiğine yönelik tespiti ile 1952 yılında "Türkiye'nin Deprem Bölgeleri İzahlı Kataloğu"nun hazırlanmasına çok önemli katkıları olan, Cumhuriyet'in ilk kadın jeoloğu ve deprem uzmanı Prof. Dr. Nuriye Pınar Erdem,

-Petrol jeolojisine, paleontolojiye yaptığı katkılardan dolayı Cumhuriyet Bilim Tarihimizin gelişmesinde önemli bir rol oynayan aynı zamanda Türkiye Petrol Jeologları Derneğinin de ilk kadın başkanı olan Mehlika Taşman Ribnikar.

Cumhuriyet'in ilk kadın jeoloğu ve deprem uzmanı Prof. Dr. Nuriye Pınar Erdem'in bir anlamda öncülük ettiği kadınların, mühendislik ve mimarlık alanında etkin ve başarılı olması kadın öğrencilerin hızla bu alana yönelmesini sağlamıştır. Teknik, bilim, sanat ve siyaset alanında artık görünürleşen kadınların sayısının bu dö-

Ümit Uzunhasanoğlu

Ihsan Ketin, Ahmet Can Okay, Fuat Baykal
Nuriye Pınar

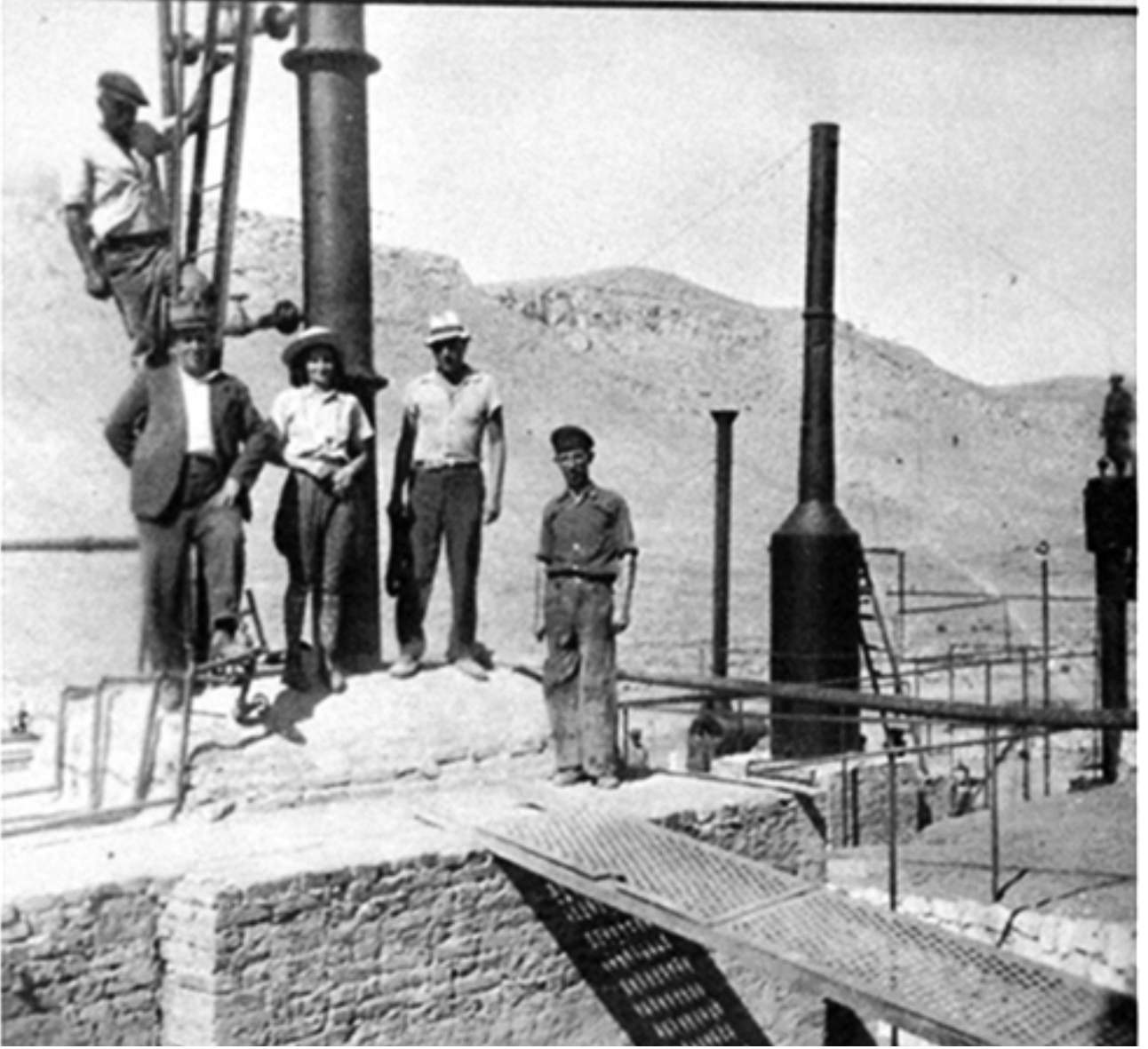
Türkiye'nin ilk kadın jeoloğu Prof. Dr. Nuriye Ferhan Erdem

nemde hızla artması cinsiyet ayrımcılığının ortadan kalkmasına dair umut verici olmuştur.

Aradan geçen onca yıl sonra bugün ülkemizde kadının yaşam hakkının bile korunamıyor olması üzüntü verici ve düşündürücüdür. Kadına yönelik şiddet her geçen gün artmaktadır.

Kadın Cinayetlerini Önleme Platformu raporlarına göre; 2010-2020 yılları arasında toplam kadın cinayeti sayısı 2296 'dır. 2011 yılından itibaren yer alan verilere göre ise, Türkiye'de 2020 yılına kadar kadın cinayetleri yüzde 289 oranında artış göstermiştir. TBMM Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılması Komisyonu'na yapılan çalışmalar hakkında bilgi veren Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı açıklamalarına göre; Türkiye'de 2020 yılında erkekler tarafından 300 kadın öldürülmüş ve 171 kadın şüpheli şekilde ölü bulunmuştur. 2021'de 280 kadın cinayeti, 217 şüpheli ölüm vakası, 2022'de 334 kadın cinayeti, 245 şüpheli ölüm, 2023'te 315 kadın cinayeti, 248 şüpheli ölüm gerçekleşmiştir. 2024 yılında 394 kadın cinayeti ve 258 şüpheli kadın ölümü olmuştur. Ayrıca öldürülen kadınların %10'unun da tedbir kararı aldırılmış olduğu vurgulanmıştır. Cinayetlerin failleri ise, mahkemede takım elbise giymek suretiyle iyi hal, teşebbüsün başarısız olması, mahkemede saygılı durması gibi bahanelerle ceza indiriminden yararlanmış ve cezasızlık, kadına yönelik bu şiddet ve katliamın devamına yol açmıştır. Bugün iktidar, yıllardır uyguladığı muhafazakar politikaları ile kadına şiddete ve kadın cinayeti sayısının artmasına, kadının siyasetten, çalışma hayatından, sosyal alandan ve hatta sokaktan uzaklaştırılmasına

● **Türkiye'nin ilk kadın petrol jeoloğu ve TPJD başkanlarından Mehlika Taşman Ribnikar**

çanak tutmuştur.

Ülkemizin huzurunu ve üretimini de artıracak olan kadın ve erkeğin toplum ve yasalar önünde eşitliğinin sağlanması için;

*Cinsiyet ayrımcı politika, yasa ve uygulamaların kaldırılması,

*Çalışma yaşamında kadınların önüne çıkarılan tüm engellerin kaldırılması,

*Çalışma yaşamında her türlü şiddet, mobbing ve suistimallerin önlenmesine ilişkin önlemler alınması gereklidir.

Hayatın her alanında, mecliste, kamuda, meslek örgütlerinde, üniversitelerde, işçi ve çiftçi kadın emekçilerinin var olduğu alanlarda ve hatta ile içinde de güçlü bir kadın dayanışmasına çok ihtiyacımız var.

Biliyoruz ki;

Kadına eşit işe, eşit ücret uygulamamak da politiktir. Kreş desteğinin verilmemesi, ücretli süt izninin uzatılmaması, sendikalı olmasının engellenmesi de politiktir. Cinsiyet ayrımcılığı, yapmak, kadınların erken yaşta evliliğine izin vermek, kadını çok sayıda çocuk yapmaya teşvik de politiktir.

Bir ülkede, ırk, dil, din, sınıf ve cinsiyet ayrımcılığının yan yana gitmesi bir tesadüf değildir; ancak tüm bu farklılıklara eşit yaklaşan, demokratik tahammüllü yeni bir anlayışla kadının kurtuluşu mümkündür olacaktır.

Bilimle... Emekle... Umutla... İnatla...

O günlerin geleceğine inançla...